

ВІДГУК

офіційного опонента доктора економічних наук, професора
Гончар Ольги Іванівни
на дисертацію Савченко Юлії Теодозіївни
«Стратегія розвитку підприємств
в ланцюгу створення складно-технічних систем»,
подану на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук
за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами
(за видами економічної діяльності)

1. Актуальність обраної теми дисертаційної роботи

Глобалізація та інтеграційні процеси, зумовлюють домінуючу роль інформаційних технологій в усіх сферах життя та діяльності людей, та формують нові виклики для науки і бізнесу, порушуючи питання незворотності трансформацій систем виробництва та менеджменту. Зазначені зміни модифікують існуючі концепції та теорії в різноманітних галузях людської діяльності. Беззаперечно, що в цих умовах поглиблене вивчення прикладних аспектів управління ланцюгами створення складно-технічних систем з погляду формування концептуальних економічних засад стратегічної орієнтації таких ланцюгів з метою їх адаптації до нових зовнішніх викликів вимагає уточнення стратегічного профілю цих ланцюгів. У зв'язку із швидким зростанням складності виробничих систем класичні форми гнучких виробничих систем не завжди можуть задовольнити вимоги сучасного ринку, тому необхідні новітні рішення, які пропонуватимуть підприємствам більше гнучкості в експлуатації і більшу ефективність в розподілі ресурсів, що відкриє шлях до гнучкого виробництва і масштабованих логістичних рішень.

У сучасних умовах традиційні підходи до управлінських проблем розвитку вітчизняних підприємств активно переосмислюються. Найгострішою проблемою розвитку українського бізнесу, а зокрема, і виробничого сектору є постійно змінюване, суперечливе і не прогнозоване середовище внаслідок відсутності усталених правил діяльності, саме тому набуває актуальності вміння підприємства використати сучасні технології та розробки в організації бізнес-процесів, впровадити різноманітні виробничі інновації, забезпечити кооперацію між різними секторами і видами бізнесу та чітко визначити напрями стратегічного розвитку підприємства.

В наукових працях та прикладних розробках бракує підходів до визначення умов, механізмів та інструментів урівноваження стратегічних цілей

між різними учасниками ланцюга створення складно-технічних систем з метою підвищення ефективності самого ланцюга та економічних результатів діяльності його учасників.

Саме тому ідентифікація стратегічних альтернатив виробничих підприємств в ланцюгу створення складно-технічних систем та адаптація стратегії виробничих підприємств – учасників ланцюга до інтегрованої стратегії ланцюга створення складно-технічних систем є пріоритетним завданням, практична реалізація якого дозволить забезпечити високу результативність діяльності цього ланцюга.

Вищезазначене підтверджує актуальність теми дисертаційної роботи Савченко Юлії Теодозіївни, присвяченої розробленню теоретико-методологічних положень та обґрунтуванню практичних рекомендацій щодо формування стратегії розвитку підприємств в ланцюгу створення складно-технічних систем.

Вибір даної теми і об'єкта дослідження свідчить про широку обізнаність автора з комплексом актуальних проблем у розрізі стратегічних та операційних економічних рішень задля економічного розвитку підприємств.

2. Зв'язок з науковими програмами, планами, темами

Дисертаційне дослідження за тематичним спрямуванням проведено в межах науково-дослідної роботи кафедри маркетингу і логістики Національного університету «Львівська політехніка» за темами:

- «Маркетингова та логістична концепція у діяльності підприємства» (номер державної реєстрації 0114U001226), у якій здобувачем розвинуто положення щодо формування стратегії виробничих підприємств, які інтегруються в ланцюг створення складно-технічних систем, і запропоновано механізм оцінювання впливу інтегрованої стратегії ланцюга створення складно-технічних систем на бізнес-стратегію та функціональні стратегії учасників такого ланцюга (акт від 06.02.2019 р.);

- «Інфраструктурні системи забезпечення сталого розвитку підприємств, міст, регіонів та економіки країни» (номер державної реєстрації 0114U001227), де автором удосконалено метод оцінювання потенціалу розвитку ринку технічних засобів економічної безпеки юридичних та фізичних осіб та ідентифікації його ключових чинників на підставі виокремлення сфер та характеру впливу (акт від 06.11.2018 р.).

3. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність

Ознайомлення зі змістом дисертації та автореферату дозволяє констатувати глибину розроблення автором досліджуваної проблематики, суттєву новизну його наукового доробку.

Дисертаційна робота має логічну структурну побудову, її зміст повною мірою розкриває тему наукового дослідження.

Завдання, поставлені відповідно до вказаної мети дослідження, вирішено на високому теоретичному, методичному та практичному рівнях. Чітко сформулювавши завдання дослідження, автор спрямував науковий пошук на висвітлення проблемних питань, що розглядаються у роботі. Подано їх критичну оцінку, висвітлено недостатньо досліджені проблеми і запропоновано власний варіант вирішення. Дисертаційна робота характеризується теоретичною та практичною цінністю, вона є логічно побудованою, зміст розділів та підрозділів взаємопов'язані між собою.

Основним науковим результатом виконаного Савченко Ю.Т. дослідження є розвиток та поглиблення теоретико-методологічних, методичних та прикладних аспектів формування стратегії розвитку виробничих підприємств в ланцюгу створення складно-технічних систем.

Обґрунтованість наукових положень, висновків та методичних рекомендацій обумовлена побудовою авторських досліджень з використанням масиву статистичних даних, що характеризують діяльність вітчизняних підприємств та дозволяють дослідити потенціал інтеграції виробничого підприємства в ланцюг створення складно-технічних систем, визначити концептуальні підходи до формування стратегії розвитку підприємств, здійснити ідентифікацію стратегічних альтернатив виробничих підприємств в ланцюгу створення складно-технічних систем та оцінити вплив інтеграції стратегії ланцюга на бізнес-стратегію виробничого підприємства.

Сукупність отриманих наукових результатів дисертаційного дослідження Савченко Ю.Т. є авторською розробкою щодо розв'язання актуальних проблем.

Теоретичною і методологічною основою роботи є фундаментальні положення загальних економічних теорій, теорії логістики та управління ланцюгами поставок, офіційні дані Державної служби статистики України, законодавчі та нормативні акти України, наукові праці провідних вітчизняних

та зарубіжних вчених і практиків у сфері економіки, логістики, економічного аналізу та стратегічного управління підприємством.

Автором враховано і науково оброблено опубліковані результати наукових досліджень вітчизняних та закордонних вчених з проблеми, що проаналізована в роботі. Для забезпечення достовірності й обґрунтованості отриманих результатів застосовувалися різноманітні загальнонаукові і спеціальні методи дослідження: історико-логічний метод, методи теорії систем і системного аналізу, методи аналізу, синтезу та порівняння, методи індукції та дедукції, метод наукового узагальнення та систематизації, методи проектного підходу, методи економетричного моделювання, метод наукового узагальнення та систематизації, матричні методи.

Результати досліджень пройшли апробацію в процесі участі у міжнародних науково-практичних конференціях. Рекомендації автора щодо розроблення теоретико-методологічних положень та практичних рекомендацій стосовно формування стратегії розвитку підприємств в ланцюгу створення складно-технічних систем були використані у діяльності вітчизняних підприємств та знайшли своє використання у навчальному процесі Національного університету «Львівська політехніка», що підтверджується офіційними документами.

Поєднуючи все це, автор з достатньою аргументованістю та достовірністю обґрунтовує концепцію адаптування стратегії розвитку виробничого підприємства до умов функціонування в ланцюгу створення складно-технічних систем на ринку технічних засобів економічної безпеки юридичних і фізичних осіб на підставі ідентифікації пріоритетів та ключових чинників їх розвитку та удосконалює положення щодо обґрунтування стратегічних альтернатив виробничих підприємств у ланцюгу створення складно-технічних систем, механізм оцінювання потенціалу розвитку ринку технічних засобів та механізм оцінювання впливу інтегрованої стратегії ланцюга створення складно-технічних систем на модифікацію бізнес стратегії та функціональних стратегій учасників такого ланцюга.

За підсумками досліджених питань у всіх розділах дисертації наводяться обґрунтовані висновки та пропозиції. Робота завершується загальними висновками і кваліфіковано виконаними додатками.

4. Наукова новизна виконаних досліджень

Розгляд дисертації Савченко Ю.Т. дає підставу стверджувати, що сформульовану автором мету дослідження, яка полягає в розробленні теоретико-методологічних положень та обґрунтуванні практичних рекомендацій щодо формування розвитку підприємств в ланцюгу створення складно-технічних систем, досягнуто, поставлені завдання вирішено, а результати дослідження характеризуються теоретичною, науково-методичною та практичною новизною.

Основні положення, які сформульовані за результатами дисертаційного дослідження, відображають особистий внесок Савченко Ю.Т. у наукове опрацювання поставленої проблеми. В результаті вирішення широкого кола теоретичних і методичних завдань в дисертаційній роботі одержані результати і висновки, які характеризуються науковою новизною.

Здобувачем на основі дослідження та узагальнення літературних джерел, а також порівняння простих та складно-технічних систем з точки зору управління їх ланцюгами поставок (табл. 1.10, с. 53) виявлено істотні відмінності цих двох типів систем, на основі чого ідентифіковано ключові детермінанти розвитку ланцюгів створення складно-технічних систем (с. 54-55).

Усвідомлення автором головної цілі складно-технічної системи дозволило йому сформулювати стратегічні альтернативи виробників у ланцюгах створення складно-технічних систем залежно від їх стратегічної орієнтації (табл. 1.13, с. 67). Такий багатокритеріальний підхід до формування портфеля конкурентних стратегій виробників уможливує проведення більш детального аналізу найбільш актуальних стратегічних альтернатив виробничих підприємств з врахуванням їх галузевої специфіки (с. 66-69).

На основі проведеного ґрунтовного аналізу ринку технічних засобів економічної безпеки, автором розроблена узагальнена продуктова структура ринку технічних засобів економічної безпеки юридичних та фізичних осіб України (рис. 2.1, с. 83), що слугує основою формування стратегії ланцюга створення складно-технічних систем, а також проведена продуктова сегментація ринку технічних засобів економічної безпеки (табл. 2.8, с. 113), що уможливило ідентифікацію технічних рівнів складності тих продуктів, які лежать в основі цієї структури.

На особливу увагу заслуговує розроблений автором інтегрований ланцюг

створення складно-технічних систем на ринку технічних засобів економічної безпеки юридичних та фізичних осіб (рис. 2.12, с. 127), що дозволив провести ідентифікацію ключових чинників впливу на цей ринок (табл. 2.10, с. 129) та удосконалити метод оцінювання його потенціалу (с. 131-135).

Сформована автором таблиця 2.19 (с. 164-165) відображає систему збалансованих показників досліджуваних виробників складно-технічних систем на ринку технічних засобів економічної безпеки юридичних та фізичних осіб України, визначає напрямки удосконалення цих виробників та доводить необхідність модифікації функціональних стратегій досліджуваних підприємств з погляду досягнення стратегічних цілей розвитку зазначених підприємств.

Приймаючи до уваги світовий досвід функціонування успішних ланцюгів та користі з боку споживачів та постачальників (рис. 3.1, с. 172), автором розроблено методологію стратегічного адаптування виробника складно-технічних систем до інтеграції в ланцюг їх створення, що передбачає узгодження його стратегії із стратегією ланцюга для забезпечення конкурентоспроможності цих підприємств у довгостроковій перспективі (с. 172-180).

З метою пошуку раціональних рішень автором запропоновано удосконалення внутрішніх елементів інтеграційної стратегії інтегрованого ланцюга створення складно-технічних систем (рис. 3.7, с. 181), що дозволяє досягти зростання та досягнення нових цілей у відповідності до змін у ринковому оточенні.

Автором удосконалено механізм оцінювання впливу інтеграційної стратегії ланцюга створення складно-технічних систем на бізнес-стратегію виробничого підприємства (с. 190-200), яке можна здійснити на основі дерева структури та альтернатив стратегій підприємства шляхом модифікування цього дерева (рис. 3.13, с. 197), що дозволяє визначити логіку бізнесової поведінки підприємств-учасників ланцюга створення складно-технічних систем та адаптувати бізнес-стратегії учасників ланцюга до відповідних функціональних стратегій.

Сформульовані положення, висновки і результати дослідження мають наукову новизну та слугують підґрунтям авторської цілісної теоретико-методичної концепції формування стратегії розвитку підприємств в ланцюгу створення складно-технічних систем.

5. Теоретична цінність і практичне значення наукових результатів

У дисертації на основі узагальнення теоретичних і прикладних досліджень сформульовані пропозиції та обґрунтовані практичні рекомендації щодо формування стратегії розвитку підприємств в ланцюгу створення складно-технічних систем. Основна спрямованість авторських пропозицій проявляється в обґрунтуванні концепції адаптування стратегії розвитку виробничого підприємства до умов функціонування в ланцюгу створення складно-технічних систем на ринку технічних засобів економічної безпеки юридичних та фізичних осіб на підставі ідентифікації пріоритетів та ключових чинників їх розвитку, що дозволить ідентифікувати потребу ресурсного забезпечення та просторово-часової координації дій та актуалізувати пріоритети учасників такого ланцюга.

Удосконалено положення щодо обґрунтування стратегічних альтернатив виробничих підприємств у ланцюгу створення складно-технічних систем, метод оцінювання потенціалу розвитку ринку технічних засобів економічної безпеки юридичних та фізичних осіб та ідентифікації його ключових чинників на підставі виокремлення сфер та характеру впливу, механізм оцінювання впливу інтегрованої стратегії ланцюга створення складно-технічних систем на модифікацію бізнес-стратегії та функціональних стратегій учасників такого ланцюга. Розвинуто метод ідентифікації ключових детермінант розвитку ланцюгів створення складно-технічних систем, який передбачає попереднє проведення багатокритеріального порівняння простих та складно-технічних систем у контексті управління ланцюгами їх створення.

Конкретні положення дисертації впроваджені у діяльність вітчизняних підприємств. Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що теоретичні і методичні положення дисертаційної роботи доведені до рівня конкретних методик і рекомендацій щодо прийняття обґрунтованих стратегічних і тактичних рішень в процесі формування стратегії розвитку підприємств в ланцюгу створення складно-технічних систем.

Результати дослідження впроваджені у діяльність ТзОВ «Електроприлад» (довідка № 212/014 від 28.09.2018 р.) та ТзОВ «Компанія ВЕЕМ-Металавтопром» (довідка № 113 від 11.10.2018 р.).

Теоретичні положення, дослідження та методичні розробки дисертації знайшли використання у навчальному процесі Національного університету

«Львівська політехніка» кафедри маркетингу та логістики при підготовці і викладанні дисциплін «Стратегічний маркетинг» та «Логістика та управління ланцюгами поставок» (довідка № 67-01-1669 від 03.10. 2018 р.).

6. Повнота викладення наукових положень в опублікованих працях і авторефераті

Результати дисертації достатньо повно відображено в 21 науковій праці, зокрема з них 1 монографія, 7 статей - у наукових фахових виданнях України, з яких 3 статті - у виданнях, що належать до міжнародних науково-метричних баз даних, а також 13 тез доповідей у матеріалах науково-практичних конференцій. Загальний обсяг друкованих робіт за темою дисертаційного дослідження становить 6,7 друк. арк., з яких особисто автору належить 6,3 друк. арк.

Вивчення матеріалів дослідження та автореферату здобувача свідчать про відповідність змісту автореферату основним положенням дисертаційної роботи. В авторефераті в повній мірі розкрито основні наукові результати, які отримано в процесі дослідження, ступінь новизни розробок, висновки та рекомендації роботи. Автореферат ґрунтовно розкриває зміст дисертації, в ньому відсутні надмірні подробиці та інформація, якої немає в дисертації.

7. Дискусійні положення та недоліки дисертаційної роботи

Відзначаючи достатній рівень теоретичних та методичних розробок, що представлені в дисертаційній роботі, варто відмітити окремі зауваження та дискусійні положення.

1. Досліджуючи термінологію складних та простих технічних систем (с. 29-42), автор чітко не визначає поняття «складно-технічна система», не зрозуміло чи визначення поняття «складно-технічна система» ототожнюється з поняттям «складна технічна система», чи автор передбачає якісь певні відмінності у суті цих систем.

2. В табл. 1.7 (с. 41) автор до ознак простої та складно-технічної систем відносить «серійний тип виробництва». Викликає сумнів твердження автора, що тип виробництва є ознакою системи. В той же час, якщо припустити, що твердження автора є правильним, то ознакою різних за типом систем не може виступати однаковий тип виробництва («серійний»).

3. На нашу думку, автору доцільно було б в процесі характеристики

суб'єктної структури ринку технічних засобів економічної безпеки юридичних та фізичних осіб України (табл. 2.9, с. 116) визначити частку кожного сегменту на ринку України, що в подальшому дозволило б автору розставити пріоритети при розробленні стратегій розвитку виробника у ланцюгу створення складно-технічних систем.

4. Оригінальним є підхід автора до визначення внутрішніх елементів інтеграційної стратегії інтегрованого ланцюга створення складно-технічних систем (рис. 3.7, с. 181). Водночас, сукупність виділених автором блоків, на нашу думку, потребує доповнення ще одним додатковим блоком – контролінговим, адже для ефективного розвитку та успішної діяльності складно-технічних систем на ринку необхідний повний і чіткий контроль на кожному етапі планування та реалізації стратегії.

5. В дисертаційній роботі (табл. 3.1, с. 198) автором наведені характерні орієнтири виробничої стратегії в розрізі заданої проектом стратегічної цілі ланцюга створення складно-технічних систем, де виділені компоненти виробничої стратегії. Однак, дисертантом не враховано, що будь-яка виробнича система являє собою довгострокову програму конкретних дій зі створення та реалізації продукту підприємства, вона повинна починатись з чіткого уявлення про ринок. Тому автору необхідно було у зазначені компоненти включити маркетингове управління (управління збутом), що дозволить підприємствам-учасникам ланцюга створення складно-технічних систем проводити постійний моніторинг ринку і адаптувати свою стратегію розвитку під вимоги ринку.

6. В дисертаційній роботі доцільно було б зробити акценти на зростанні конкурентоспроможності підприємств в процесі їх інтеграції в ланцюг створення складно-технічних систем в ході реалізації стратегії розвитку та пов'язаних з цим витрат в умовах динамічного розвитку ринку технічних засобів економічної безпеки юридичних та фізичних осіб.

Висловлені критичні зауваження не впливають на загальну позитивну оцінку дисертації Савченко Ю.Т., а лише свідчать про її дискусійний характер і відкривають напрями подальшої наукової роботи дисертанта.

8. Загальний висновок

Загалом дисертація Савченко Юлії Теодозіївни являє собою завершену, самостійно виконану наукову роботу. Отримані науково-обґрунтовані результати в сукупності вирішують конкретне наукове завдання щодо

розроблення теоретико-методологічних положень та обґрунтування практичних рекомендацій щодо формування стратегії розвитку підприємств в ланцюгу створення складно-технічних систем.

Дисертація за змістом і якістю теоретичних та практичних розробок відповідає рівню робіт на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук. Вибрану тему дисертаційної роботи розкрито, мету дисертаційної роботи досягнуто, всі поставлені завдання виконано. Тема дисертації відповідає спеціальності 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності). Автореферат дисертації розкриває її основні положення та висновки, є ідентичним дисертації за структурою, змістом, не містить інформації, що є відсутньою у дисертаційній роботі.

Дисертаційна робота виконана на належному науковому рівні, має практичну спрямованість і відповідає вимогам МОН України та пп. 9, 11, 12 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24 липня 2013 року зі змінами, внесеними згідно з Постановою КМУ № 656 від 19.08.2015 р., які висуваються до дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук.

Зазначене дозволяє зробити висновок, що дисертаційна робота Савченко Ю.Т. «Стратегія розвитку підприємств в ланцюгу створення складно-технічних систем» заслуговує на присудження її автору наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

Офіційний опонент,

доктор економічних наук, професор,
професор кафедри маркетингу
і торговельного підприємництва
Хмельницького національного університету

О.І. Гончар

Підпис Гончар О.І. засвідчую.
Проректор з науково-педагогічної та
наукової роботи Хмельницького
національного університету д.е.н., проф.

М.П. Войнаренко